

FBZ-slotdebat grossiert in zorgoplossingen

Hoe je goede zorg levert in de toekomst, leeft enorm in het zorgveld. Niet verwonderlijk, want de zorgvraag neemt toe en het personeelstekort ook. Achterover zitten is er dus niet bij. Gelukkig bruist het van de goede ideeën onder zorgprofessionals en zorgbestuurders over wat er moet gebeuren. “Met AI kan je misschien sneller je administratie doen, maar je vermindert de registratiedruk beter als je overbodige formulieren afschaft en meer vertrouwen hebt in de zorgprofessional.” Ook: “Het is in essentie beter in te zetten op preventie en een gezonde leefomgeving, zodat de vraag om zorg vermindert.” Op 11 december 2024 was de laatste ronde van vier dialoogsessies onder leiding van dagvoorzitter Jesper Rijpma. Met verrassende inzichten en eyeopeners. Een sfeerverslag.

Eyeopeners voor de toekomst van de zorg

FBZ grijpt haar 50-jarig bestaan aan om een blik vooruit te werpen op de toekomst van de zorg. We willen dat zorgprofessionals meepraten en -beslissen over veranderingen in de zorg, zoals de arbeidsmarktkrapte en de impact daarvan op de kwaliteit van zorg. En dat de politiek een maatschappelijke dialoog initieert over de toekomst van de zorg. Daarom hebben we zelf alvast met een serie dialoogsessies de eerste stap gezet.

Welke veranderingen zijn nodig zodat je als zorgprofessional ook in de toekomst met plezier je werk kan blijven doen én goede zorg kan leveren? Hoe gaan we om met die uitdaging? Wat kunnen zorgprofessionals zelf doen, welke rol hebben werkgevers en wat kan de politiek betekenen?

Felicities voor 50 jaar FBZ

Voordat het slotdebat begint, is het moment om terug te kijken op het 50-jarig bestaan van FBZ in een gesprek tussen dagvoorzitter Jesper Rijpma en voorzitter Maarten Faas van FBZ. Op de vraag “Hoe kijk je terug op die tijd”, antwoordt Faas: “De vakbond die we nu zijn kan je niet vergelijken van die van het begin. In 1974 werd FBZ opgericht door een paar verenigingen om plaats te kunnen nemen aan de cao-tafels. Inmiddels zijn we gegroeid naar een werknemersfederatie die bestaat uit liefst 29 beroepsverenigingen die samen 45.000 zorgprofessionals hebben, waarvoor FBZ aan de cao-tafels de onderhandelingen voert. FNV is nog steeds by far de grootste, maar terwijl CNV en NU’91 blijven steken, zijn wij al een hele tijd de tweede grootste zorgvakbond. Bij de Cao UMC zijn we de grootste werknemerspartij. We zijn een serieuze gesprekspartner geworden. Rijpma: “Sinds ik jullie ken, zie ik FBZ ineens overal opduiken. Jullie invloed groeit echt serieus.”

Faas vervolgt: “Aan de andere kant is het ook belangrijk dat zorgprofessionals kunnen meepraten. Empowering is belangrijk is om ze te behouden en te zorgen dat medewerkers gemotiveerd blijven en met plezier hun werk kunnen doen. Daarom stimuleren we dat de achterban deelneemt aan de medezeggenschap. Sinds 2019 bieden we ook individuele juridische dienstverlening aan de leden van tal van verenigingen die dit gratis binnen hun lidmaatschapspakket aanbieden. Met fantastische resultaten en een goede feedback van zorgprofessionals die gemiddeld een 9 als rapportcijfer geven. Daar zijn we erg trots op.”

Rijpma: “Hoe kijk je terug op dit jubileumjaar?” We hebben goede interactieve gesprekken gevoerd, waar veel input is geleverd hoe dingen beter en slimmer te doen”, zegt Faas. “Dit nemen we de komende tijd mee aan de verschillende overlegtafels. Je moet wel realistisch zijn dat je niet van alles gelijk kan veranderen, maar de waardevolle bijdragen komen de komende tijd op diverse niveaus aan bod.”

Gepeperde meningen bij debat ‘draait door’

In drie rondes debatteren de deelnemers vervolgens over stellingen. Ze draaien door in een toebedeelde rol: je bent of ingedeeld in de groep met voorstanders of met tegenstanders. Ongeacht of je vindt of je in de goede groep zit, moet je die stelling verdedigen. Een derde groep fungeert als rechter en aanschouwt het debat. Na het debat toetst Rijpma of hun mening is veranderd. Judith Tielen, kamerlid voor de VVD, is de jury en stelt na elke ronde vast wie de meest gepeperde bijdrage leverde en de jalapeno-pepermolen wint, en wie met het debadeendje naar huis gaat door de bijdrage die aan het denken zet.

Stelling 1: AI is de oplossing van het personeelstekort

Eigenlijk is iedereen na het debat het er wel over eens. AI is niet DE oplossing, maar het kan wel degelijk de zorg verrijken en een deel van de oplossing zijn om de druk op arbeid te verminderen.

Waar de voorstanders vooral tijdsinstaat als voordeel zien, heeft AI op meerdere invalshoeken voordelen. De deelnemers dragen voorbeelden te over aan. Het draagt bijvoorbeeld in de ouderenzorg bij aan een betere kwaliteit van leven van de bewoners, en dat zorgt voor minder probleemgedrag. Verder kan AI de zorgvraag verlagen, ook in preventie. Een deelnemer noemt het voorbeeld van het gesproken woord in een bepaalde taal. “Als coach is het behulpzaam en altijd beschikbaar.” Maar is AI ook waardevol bij het stellen een goede diagnose.

De tegenstanders brengen in dat het alleen maar een lapmiddel is, en dat het het echte probleem verbloemt, dat we door teveel regels teveel moeten opschrijven. De focus ligt in het beleid ligt verkeerd, het is in essentie beter in te zetten op preventie en een gezonde leefomgeving, zodat de vraag om zorg vermindert. “Het is leuker het over AI te hebben dan te praten over onpopulaire maatregelen.” Maar ook: “de zorg blijft mensenwerk”, zowel op het fysieke als geestelijk vlak. Je mag niet uit het oog verliezen hoeveel mensen laaggeletterd zijn. In de geestelijke verzorging zijn de resultaten van AI voor een preek onvoldoende.

Na het debat wordt gereflecteerd. Marcel Canoy, hoogleraar aan de VU: “Dit onderwerp ligt me na aan het hart. De stelling is onwaar. AI zelf is ook kritisch over het nut. Het heeft meer context nodig. Je moet de inzet van AI overlaten aan deskundigen.”

Een andere deskundige brengt in dat de economische geschiedenis waarin al veel innovaties zijn geweest, patronen blootlegt. “Op korte termijn verdwijnen beroepen, andere dingen komen ervoor in de plaats. Nieuwe toepassingen leiden tot nieuwe beroepen waarvoor ook weer mensen nodig zijn.”

En misschien nog wel de belangrijkste om de druk te verminderen: “Je moet dingen geen zorg noemen die in wezen geen zorg zijn. Eenvoudiger problemen kan je beter dichtbij in zorgzame buurten oplossen.”

Stelling 2: Er moet meer geld naar de zorg voor concurrerende arbeidsvoorwaarden

Uitkomst van deze debatronde is dat voldoende waardering wel heel belangrijk is, maar aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden meer zijn dan dat, om te zorgen dat mensen de zorg niet verlaten, en de druk niet verder toeneemt. Ze hebben liever meer tijd om goede zorg te leveren. Autonomie is belangrijk om de uitstroom een halt toe te roepen, daar staat tegenover dat dat niet helpt om je huur te betalen.

Voor de voorstanders is het duidelijk. Ja, er moet geld bij. Het maakt nogal verschil of je werkt in de eerstelijns of de tweedelijns. In de eerstelijns is de situatie echt abominabel, waar hbo-professionals zoals diëtisten, logopedisten en fysiotherapeuten ondermaats betaald krijgen en de arbeidsomstandigheden te wensen overlaten. “Je kan meer verdienen bij de bouwmarkt of bij de McDonalds.” De onderbeloning geeft mensen een duw in de rug over te stappen naar de tweedelijns, of de zorg te verlaten. Een ander argument is dat werken in loondienst aantrekkelijk moet zijn als tegenwicht tegen het zzp-schap.

De tegenstanders brengen in dat je het nooit gaat redden met meer geld dat vaak niet terecht komt op de juiste plek, maar leidt tot meer managers of andere niet noodzakelijke investeringen. “Een zak geld leidt af waar het echt over moet gaan.” En volgens een andere deelnemer: “Er is maar een bepaalde pot te verdelen met andere sectoren, we moeten vooral efficiënter werken.”

Stelling 3: De zorgprofessional bepaalt wat passende zorg is

Samengevat: het blijft een dilemma. Zoals een deelnemer aangeeft: “Met al die programma’s zoals zorg op de juiste plek, zinnige zorg en dan nu passende zorg zijn we afgelopen decennia weinig opgeschoten. Even oplossen is er niet bij. We gaan er al jaren dagelijks mee om, en dat doen we goed, ondanks alle slechte regels.” En: “De wet is niet geschreven op de keuzes die gemaakt moeten worden, dat wringt in de spreekkamer.”

Voor de voorstanders is het duidelijk. Wie anders dan de zorgprofessional samen met de patiënt? Die kunnen het beste een situatie inschatten, niet de beleidsmakers vanachter hun bureau. Iemand trekt een parallel door te vergelijken dat als je je auto bij de garage brengt, dat je dan eerst een kostenopgave ontvangt, voordat je tot reparatie besluit. Een andere deelnemer is van mening dat “professionals echt wel weten wel wat ze doen.”

De tegenstanders brengen in dat de zorgprofessional er niet over gaat over wanneer welke zorg geleverd wordt. “Er zitten grenzen aan, denk aan dure geneesmiddelen.” Duidelijker moet worden wat we wel en niet doen. “Nee, dit gaat echt te ver”, zegt een andere deelnemer. “Dit is echt uit de tijd, zo jaren 60, de behandeling wordt bepaald door de hulpvraag en via shared decision making.” Anderen vinden het onethisch passende zorg op het bordje van de professional te leggen. “Moeilijke keuzes maken, dat kun je echt niet alleen.” Een andere deelnemer zegt ook volmondig “nee”, toen ze als 18-jarige werkte in de zorg, maar zoiets echt niet had gekund.

Hilarisch snelgedicht sluit het slotdebat af

Jesper Rijpma sluit de debatsessie af en kondigt sneldichteres Dominique Engers aan. Onder gitaarbegeleiding doet ze met maar liefst 40 coupletten verslag van de bijeenkomst. Zacht uitgedrukt is dit werkelijk hilarisch. Daarna vertrekt iedereen lachend naar de feestelijke borrel om te proosten en na te praten. Benieuwd of nog eens nalezen? [Dit is het snelgedicht van het slotdebat.](#)

Manifest voor de politiek

In de wetenschap dat er niet één oplossing is om alle problemen in de zorg te tackelen, is wel duidelijk dat de toekomst van de zorg vraagt om inspanning van alle betrokkenen. Het gaat veel verder dan alleen de zorgprofessional en de zorgsector. Het is tijd om door te pakken. Daarom bundelen we de opbrengsten van de sessies zodat ze op de politieke agenda komen. Dit overhandigen we in een manifest aan het kabinet.